

Green Area Requirement in Zoned Areas: The Case of Niğde City[#]

Gülden Sandal Erzurumlu^{1,a,*}, Burak Şen^{2,b}

¹Department of Landscape Architecture, Faculty of Architecture, University of Niğde Ömer Halisdemir, 51240, Niğde, Turkey

²Department of Biosystem Engineering, Faculty of Agricultural Sciences and Technologies, University of Niğde Ömer Halisdemir, 51240 Niğde, Turkey

*Corresponding author

ARTICLE INFO	ABSTRACT
<p>[#]This study was presented as an oral presentation at the 1st International Congress of the Turkish Journal of Agriculture - Food Science and Technology (Antalya, TURJAF 2019)</p> <p><i>Research Article</i></p> <p>Received : 12/12/2019 Accepted : 27/12/2019</p> <p><i>Keywords:</i> Niğde Urban area Rural area Site area Green area</p>	<p>Currently half the world population lives in cities, and this proportion is expected to increase rapidly to 70% over the next years. Multi-storey buildings and small green areas are being created with the effect of increasing population for years. In urban areas, where there are fewer green areas compared to rural areas, human diseases are increasing. Increased health problems affect people negatively and the need for green spaces increases. According to the regulation published in 1999, the amount of green area per person is determined as 10 m². For this reason, the green areas designed in the sites where high-rise buildings have increased in the areas opened for reconstruction in Niğde will be evaluated. Accordingly, we will be determined adequacy of the green area. This study was conducted to determine the importance of green spaces for health and to provide suggestions for further research.</p>

Türk Tarım – Gıda Bilim ve Teknoloji Dergisi, 7(sp3): 89-92, 2019

İmara Açılan Alanlarda Yeşil Alan Gereksinimi: Niğde Kenti Örneği

MAKALE BİLGİSİ	ÖZ
<p><i>Araştırma Makalesi</i></p> <p>Geliş : 12/12/2019 Kabul : 27/12/2019</p> <p><i>Anahtar Kelimeler:</i> Niğde Kent Kırsal alan Site alanı Yeşil alan</p>	<p>Günümüzde dünyada yaşayan insanların yarısı kentte yaşamaktadır. Bu oranın gelecek yıllarda hızlı bir şekilde %70'e çıkması beklenilmektedir. Yıllardır artan nüfusun etkisi ile çok katlı binalar ve küçük yeşil alanlar oluşturulmaktadır. Kırsal alanlara kıyasla daha az yeşil alan olan kent ortamında, insanlarda hastalıklar artış göstermektedir. Artan sağlık problemleri insanları olumsuz etkilemekte ve yeşil alan gereksinimi artmaktadır. 1999 tarihinde yayınlanan yönetmeliğe göre kişi başına düşmesi gereken yeşil alan miktarı 10 m² olarak belirlenmiştir. Bu nedenle, Niğde kentinde imara açılan alanlarda artış gösteren yüksek katlı binaların yer almış olduğu sitelerde tasarlanan yeşil alanlar değerlendirilecektir. Buna göre, ihtiyaç duymuş olduğumuz yeşil alanın yeterliliği saptanacaktır. Bu çalışma, yeşil alanların sağlık için önemini belirlemek ve daha ileriki araştırmalara ışık tutmak için öneriler sunmak amacıyla yapılmıştır.</p>

^a gpeyzaj@gmail.com

^b <https://orcid.org/0000-0002-2845-4528> | bsen@ohu.edu.tr

^c <https://orcid.org/0000-0001-8105-1106>

Giriş

Dünyanın çok büyük bir bölümünde kentleşme oranı artmakta ve halkın büyük bir kısmı kentlerde ya da kasabalarda yaşamaktadır. Bu durum kentlerde yeşil alanlar üzerine olan baskıyı artırmaktadır. 1900 yılında dünya nüfusunun yalnızca %9'u kentlerde yaşamını sürdürürken bu değer 1980'lerde %40'a, 2000 yılında %50'ye çıkmıştır. 2025 yılında da %60 olması düşünülmektedir. Gelişmiş ülkelerde nüfusun %80-90'ı kentlerde yaşarken, geri kalmış ülkelerde yalnızca %20'dir. Bu değer Avrupa birliği ülkelerinde ise yaklaşık %85 oranındadır (Turna, 2017). Artan nüfus nedeniyle imara açılan alanlar artmakta, yeşil alan miktarı ise azalış göstermektedir. Yeşil alanları azalması insanlar üzerinde olumsuz etki yaratmaktadır. Hızlı kentleşmeyle birlikte yerleşmelerdeki değişim ve gelişim, nüfus yoğunluğunu arttırmış bu gelişim süreci ekolojik düzenin değişmesine, işlevsel alanlar ve doğa arasındaki dengenin bozulmasına yol açmıştır. Bu nedenle kentsel alan içindeki yeşil mekanların önemi daha da artmıştır.

Dünya sağlık örgütünün yapmış olduğu bir araştırmada sağlıklı bir toplum için kişi başına en az 9 m² yeşil alan düşmesi önerilmektedir. Ekosistemin ve çevre sağlığının korunması açısından önemli bir yer tutan yeşil alanlar, kentlerde insan yaşamı ve gereksinimleri açısından birçok işlevi yerine getirmektedir. Kentlerin fiziksel yönden dengesini sağlama, kent gelişimini sınırlandırma, kente mikroklimatik özellikler kazandırma, rekreasyon olanakları sağlama, kent estetiğini zenginleştirme bu işlevlerden bazılarıdır (Ortaçesme ve ark., 2019). Bu özellikleri nedeniyle açık ve yeşil alanlar kent planlamasının önemli unsurlarıdır.

Kentlerdeki cadde, bulvar ve refüjler kent insanının, günlük yaşamı içinde taşıtla veya yaya olarak ulaşımını sağlamanın yanı sıra açık-yeşil alan sağlamaktadır. Çeşitli kentsel alanları ve kullanım biçimlerini birbirine bağlayan yollarda, oluşturulan bitkisel tasarımlarla estetik ve işlevsel katkıların yanı sıra yaya ve taşıt güvenliği de sağlanmaktadır (Sağlık ve ark., 2012).

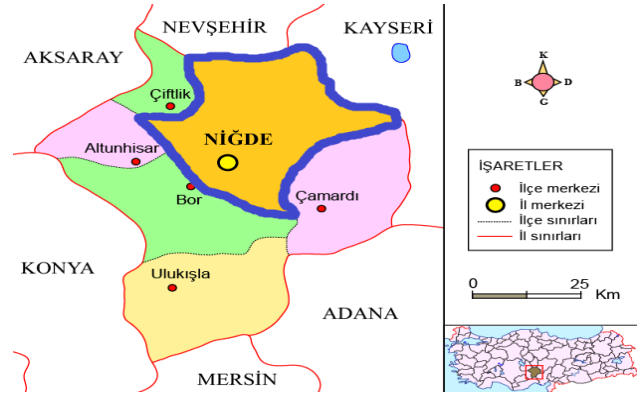
Son zamanlarda artan imarlaşma nedeniyle çok katlı binaların artması ve site yapıların gelişmesi fakat yapılan site alanlarında mekanların otoparka ayrılması ya da ticaret amaçlı olarak kullanıma açılması nedeniyle yeşil alan adı altında kullanılabilen bir mekan bulunmamaktadır. 2018 tarihinde yayınlanan 30340 sayılı resmi gazeteye göre, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından belirlenen otopark yönetmeliğine göre; "Bina otoparkları: Bir binayı çeşitli amaçlar için kullanan özel ve tüzel kişilere ait ulaşım ve taşıma araçları için bu binanın içinde veya bu binanın oturduğu parselde açık veya kapalı olarak düzenlenen otoparkları," ile "binek otoları için birim park alanı, manevra alanı dâhil en az 20 m²'dir. Bu alan kamyon ve otobüsler için manevra alanı hariç olmak üzere en az 50 m² üzerinden hesaplanır. Manevra alanı ve şekli dâhil park yerlerinin vaziyet veya kat planında gösterilmesi zorunludur" alan sınırları için ise "ön bahçe zemin altının parsel sınırına 3 metreden fazla yaklaşmamak suretiyle ön bahçe mesafesinin yarısını geçmeyen kısımlarında otopark yapılabilir" ibaresi yer almaktadır. Son zamanlarda Niğde'de yapılan site alanlarında ise alan tamamen otopark olarak tasarlanmaktadır. Peyzaj alanları için mekanlar saksıda yetişen bir iki fidandan öteye gitmemektedir.

Bu çalışmada, Niğde'de son zamanlarda şehirleşme paralelinde nüfusun yoğunlaştığı ve imara açıldığı ana yol üzerindeki alanlarda site kullanımları ve çevresinde tasarlanmış peyzaj elemanları irdelenerek öneriler geliştirilmiştir.

Materyal ve Yöntem

Alanın Konumu

İç Anadolu Bölgesinin güneydoğusunda, Orta Toroslar içinde yer alan Bolkarlar ve Aladağlar'ın kuzeye doğru kıvrımlaşarak sokuldukları alanın kuzeyinde kalan Niğde, matematik konum itibarıyla; 37° 25' ile 38° 58' kuzey paralelleri ve 33° 10' ile 35° 25' doğu boylamları arasında bulunmaktadır (Anonim, 2019a). Niğde ili merkezinde yer alan ve son yıllarda nüfusun artış gösterdiği ve Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi yol güzergahı olan Atatürk Bulvarı araştırma alanı olarak belirlenmiştir. (Şekil 1). Haritalar için Google earth 2009 ve 2019 görüntüleri kullanılmıştır.

Şekil 1 Araştırma alanının konumu (Anonim, 2019b)

Figure 1 Location of the research area

Yöntem

Araştırma alanı olarak seçilen Atatürk bulvarı üzerinde inşa edilen site alanları tespit edilmiştir. 2009 ve 2019 verileri irdelenmiş yeşil alan kaybı ortaya çıkarılmıştır. Bulvar üzerinde anayoldan 600m'lik alanda site alanları yer aldığı için ilk 600 m'lik alanlarda incelemeler gerçekleştirilmiştir (Şekil 2 ve Şekil 3).

Alanlarda gerekli ölçüm yapıldığında ise, 10 yıl içerisinde bina alanının 2 kat arttığı yeşil alanın ise yarı yarıya azaldığı gözlemlenmektedir (Çizelge 1).

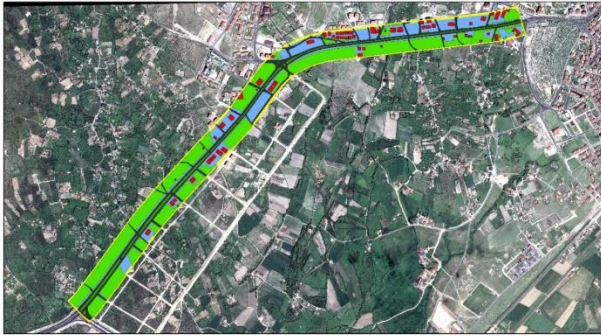
Çizelge 1 Araştırma alanının 2009 ve 2019 yıllarına ait alan kullanımı

Table 1 Use of the research area in 2009 and 2019

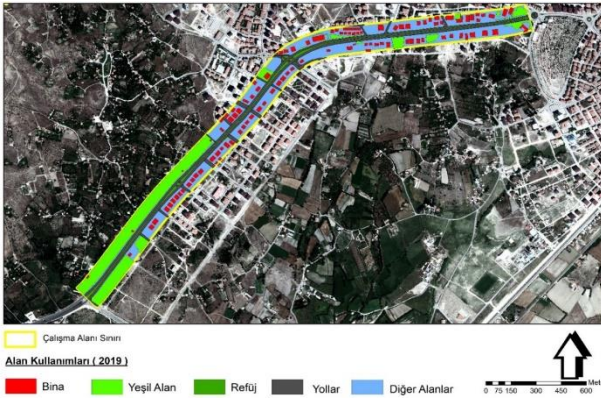
Alan Kullanımı	2009 (m ²)	2019(m ²)
Bina	30.041,60	61.044,43
Yeşil Alan	261.133,52	127.907,33
Refüj	29.591,36	24.021,31
Yollar	93.379,50	103.338,24
Diğer Alanlar	159.177,82	257.012,49
TOPLAM	573.323,80	573.323,80

Artan nüfus düşünüldüğünde, kişi başına düşen yeşil alan miktarı yok denecek kadar azalmıştır. Orta refüjler yeşil alan olarak değerlendirildiğinde yaklaşık 30 000 m² den 24 000 m²'ye düşmüştür. Yeni yapılan siteler 15 kattan oluşmaktadır. Genelde her katta 4 daire yer almaktadır. Toplam 60 daire bir blokta bulunmakta ortalama dört kişilik bir aile düşünülürse her blok için en az 450-500 m² yeşil alana ihtiyaç duyulmaktadır. Fakat araştırma alanında değerlendirilen sitelerin hiçbirinde 100 m² dahi yeşil alan bulunmamaktadır. Yeni yapılan site alanlarında bina ve çevresi otopark alanı ya da girişlerin ticaret alanı kullanılmasından dolayı farklı amaçlarla (Masaların yerleştirilmesi, otopark vb.) kullanılmaktadır (Resim 1).

Resimlerde de görüldüğü gibi belirlenen alanlarda sadece zemin kaplamaları, araçlar ara ara saksıda bitkiler yer almaktadır. Yeşil alan tasarımı veya peyzaj tasarımı gözlemlenmemektedir. Site alanlarında yapılan evlerin güzelliği kadar yeşil alan planlanmasında da özen gösterildiği takdirde ev alıcılarının ilgisini arttıracaktır.

Şekil 2 Araştırma alanının 2009 verileri
Figure 2 2009 data of the research area

Şekil 3 Araştırma alanının 2019 verileri
Figure 3 2019 data of the research area

Ön cephe
Arka cephe
Resim 1 Araştırma alanlarına ait görseller
Picture 1 Images of research areas

Sonuç

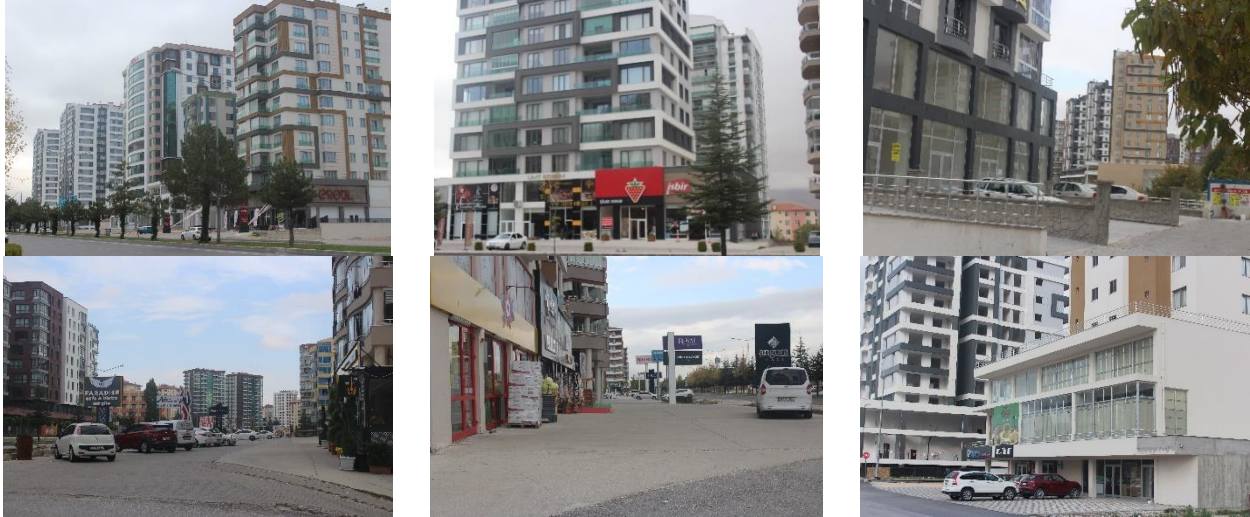
Kent nüfusunun hızlı artışı ülkemizde birçok kentsel sorunlara yol açmaktadır. Kentlere olan iç göçlerin devam ediyor olması ve nüfus artış hızının yüksek seyretmesi nedeniyle, sorunlar özellikle büyük şehirlerde artarak devam etmektedir. Kentlerimizde yeterli miktar ve kalitede yeşil alanların olması, çevre ve yaşam kalitesi açısından önem taşımaktadır. Bu anlamda ülkemizdeki kentlerin iyi bir durumda olduğunu söylemek güçtür. Yeşil alanlar, yeşil yollar, doğal vadiler, akarsular, ağaçlandırılmış cadde ve bulvarlar ve diğer doğrusal hatların bir sistem halinde birbirine bağlandığı bir yeşil alan sisteminin oluşturulması, kentsel yeşil alan planlamasında önemli bir amaçtır (Ortaççeşme ve ark., 2019)

Mükemmel kentsel alan tasarımı yapabilmek için, insanlara yeterli yeşil alanlar tasarlamaktır. Kent ortamında ekolojik dengenin korunmasına katkı sağlamak, insanların fonksiyonel yeşil alan ihtiyacını karşılamak için vazgeçilmez mekanları oluşturmaktadır. Yalnız peyzaj tasarımı kriterlere göre uygulandığında gerçekleşmektedir. İnsanların site tercihlerinin nedeni, oturma -dinlenme alanları, çocuk oyun alanları, spor alanları, güvenlik,

otopark ve bitkisel tasarım ölçütlerinin önemli hususlar olmasıdır. Bu ölçütlerin ilgili kişi ve kurumlarca göz önüne alınması son derece önemlidir.

Günümüzde insanların yeşile olan özlemlerini gidermek, doğayla olan ilişkilerini artırmak, aynı zamanda estetik değer kazandırmak için konut bahçeleri öne çıkmaktadır. Türkiye’de çok az kent dışında, konut bahçelerinin planlanması ve tasarımı ile ilgili standartlara uyulmamakta ve ne yazık ki bu konularda yasal yaptırımlar ve denetimler bulunmamaktadır. Çoğu zaman konutlara kullanıcıların yerleşmesinden çok sonra genellikle işlevsel olmayan göstermelik konut bahçeleri oluşturulmaktadır (Yücedağ ve ark., 2017).

Günümüzde pek çok kentsel yeşil alanlar, plazma, kamu alanları ve yerleşim alanları olarak kullanılmaktadır. Etrafta oluşturulan beton yapılar ve asfalt alanlar görsel olarak rahatsızlığın yanısıra yeşile olan özlemimizin artmasına neden olmaktadır. Peyzajda planlama ve tasarım bütün bir birim olarak düşünülmeli, peyzajın genel tarzı izlenmelidir. Yeşil manzaranın bakım ve yönetimi peyzajın temel parçasını oluşturmaktadır. Bu nedenle yerleşim alanlarında yapılan çok katlı yerleşimlerin yer aldığı sitelerde kullanılması gerek yeşil alanlar tatmin edici özellikte bulunmamaktadır.

Resim 2 Araştırma alanından genel görüntüler
Picture 2 General views from the research area

Kaynaklar

- Anonim. 2019a. www.nigde.gov.tr (Alıntı Tarihi: 15.10.2019)
- Anonim. 2019b. enerjikimlikbelgesi.net.tr (Alıntı tarihi 19.10.2019)
- Ortaçesme V, Yıldırım E, Manavoğlu E. 2019. Kentsel Yeşil Alan Fonksiyonları Düzleminde Antalya Kenti Yeşil Alanlarına Bir Bakış. www.imo.org.tr (17.10.2019)
- Sağlık A, Erduran F, Sağlık E. 2012. Bitkisel Tasarımın Karayolu Trafik Güvenliğinde Önemi: Çanakkale Örneği. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Çanakkale. Turna, İ. 2017. Kent Ormancılığı. http://www.ktu.edu.tr/dosyalar/silvikultur_c858b.pdf
- Turna İ. 2017. Kent Ormancılığı. http://www.ktu.edu.tr/dosyalar/silvikultur_c858b.pdf (Alıntı tarihi.19.10.2019).
- Yücedağ C, Kaya LG, Ulu A. 2017. Burdur Kenti Toplu Konut ve Site Alanlarının Peyzaj Tasarım Yeterliliğinin İncelenmesi. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi 8(2): 114-122 (2017)